

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th April, 2025

O'ZBEKISTONDA INTERNET JURNALISTIKASINING SHAKLLANISHI TARIXIDAN

Abdusamadova Sarvinoz Anvar qizi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti tarix

fakulteti I-kurs magistranti (Toshkent shahri, O'zbekiston)

sarvinozabdusamadova6@gmail.com

Annotatsiya:

Maqola Internet tarixi va O'zbekistondagi tarmoq aloqalarining birinchi shakllarini har tomonlama o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada tushunchaning mazmuni – Internet jurnalistikasi ochib berilgan. Maqolada O'zbekistonda Internet jurnalistikasining shakllanishi va rivojlanishining asosiy bosqichlari muhokama qilinadi. Domen zonasini boshqarish, O'zbekistonda milliy Internet kontenti va ijtimoiy tarmoqlarni rivojlantirish hamda Internet jurnalistikasi sohasida malakali kadrlar tayyorlash bosqichlariga alohida e'tibor qaratildi.

Kalit so'zlar: Internet jurnalistikasi, ARPANET, World Wide web, mobil jurnalistika, onlayn jurnalistika, Robotojurnalistika va Multimedia jurnalistikasi.

ИЗ ИСТОРИИ СТАНОВЛЕНИЯ ИНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛИСТИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ

Абдусамадова Сарвиноз Анвар кизи

магистрантка I-курса исторического факультета Национального

университета Узбекистана имени Мирзо Улугбека

(г. Ташкент, Узбекистан)

sarvinozabdusamadova6@gmail.com

Аннотация:

Статья посвящена комплексному исследованию истории интернета и первым формам сетевой коммуникации в Узбекистане. Статья раскрывает содержание понятия – интернет-журналистика. В статье рассматриваются ключевые этапы становления и развития интернет-журналистики в Узбекистане. Особое

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th April, 2025

внимание уделено на администрирование доменной зоны, на развитие национального интернет-контента и социальных сетей в Узбекистане и на шаги для подготовки квалифицированных кадров в сфере интернет-журналистики.

Ключевые слова: Интернет-журналистика, ARPANET, всемирная паутина, «Мобильная журналистика», «Онлайн-журналистика», «Роботожурналистика» и «Мультимедийная журналистика».

Kirish

Internet 1960-yillarda, AQSh mudofaa vazirligining ilg'or tadqiqot loyihalari agentligi (ARPA) ARPANET – tadqiqot markazlari va universitetlar o'rtasida ma'lumot almashish uchun mo'ljallangan birinchi kompyuter tarmog'ini ishlab chiqqanida paydo bo'lgan. 1969 yil ARPANET ishga tushirildi. Tarmoqning birinchi tugunlari Los-Anjelesdagi Kaliforniya universiteti, Stenford tadqiqot instituti, Santa-Barbaradagi Kaliforniya universiteti va yuta shtat Universitetini birlashtirgan. 1973 yilda xalqaro ulanish: ARPANET tarmog'iga qo'shildi London universitetiva 1983 yilda TCP/IP protokoliga o'tdi, bu zamonaviy internetning asosi bo'ldi.

Asosiy qism. 1990 yil-tarixiy sana, ARPANET-ning rasmiy ravishda yopilishi va Tim Berners-Li tomonidan World Wide web (WWW) tashkil etilishi.

Butunjahon Internet tarmog'i paydo bo'lishidan oldin, onlayn aloqaning asosiy usullari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- * Elektron pochta (elektron pochta) – birinchi marta 1971 yilda Rey Tomlinson tomonidan ishlab chiqilgan. Foydalanuvchilarga tarmoq orqali xabar almashish imkonini berdi.
- * Fayl arxivlari va FTP (File Transfer Protocol) – 1970-yillardan beri kompyuterlar o'rtasida ma'lumot almashish uchun ishlatilgan.
- * BBS (Bulletin Board System) – foydalanuvchilar xabarlarni qoldirib, fayllarni yuklab olishlari mumkin bo'lgan birinchi onlayn forumlar.
- * Usenet (1979) – foydalanuvchilar turli mavzularni muhokama qilishlari mumkin bo'lgan yangiliklar guruhlar tizimi.

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th April, 2025

* IRC (Internet Relay Chat, 1988) – Real vaqtda tezkor xabar almashishning birinchi shakli. Ushbu texnologiyalar Internet jurnalistikasi, ijtimoiy tarmoqlar va zamonaviy media platformalarning keyingi rivojlanishi uchun asos bo'ldi.

O'zbekistonda Internet jurnalistikasi 1990-yillarning oxiri va 2000 — yillarning boshlarida mamlakatda Internet rivojlanishi bilan shakllana boshladi. An'anaviy ommaviy axborot vositalarining birinchi yangiliklar saytlari va onlayn versiyalarining paydo bo'lishi ushbu sohaning shakllanishida muhim bosqich bo'ldi. O'zbekistonda Internet 1990-yillarda uning shakllanishi va evolyutsiyasini belgilovchi asosiy bosqichlar bilan rivojlana boshladi:

. Uz domenini ro'yxatdan o'tkazish va dastlabki tarmoqlar:

- 1995 yil: 29 aprel kuni .uz milliy yuqori darajadagi domen ro'yxatdan o'tkazildi, bu O'zbekistonning global Internet makoniga integratsiyalashuvida muhim qadam bo'ldi.

Domen zonasini boshqarish

- 1995-2001 yillar: .uz domen zonasi erkin foydalanildi.

- * 2001 yil: domen zonasini boshqarish huquqini O'zbekistonda Tomas kompaniyasi tomonidan taqdim etilgan Euracom Equipment GmbH nemis kompaniyasi sotib oldi.

- * 2002 yil: dekabr oyida .uz domen zonasiga bo'lgan huquqlar O'zbekiston aloqa va axborotlashtirish agentligi tizimiga kiruvchi UZINFOCOM markaziga o'tkazildi, u hozirgi kungacha ularga egalik qiladi.

3. Foydalanuvchilar va domenlar sonining ko'payishi

- 2007 yil: O'zbekistonda Internet foydalanuvchilari soni 1 millionga yaqin kishini tashkil etdi.

- 2011 yil: foydalanuvchilar soni 7,5 millionga yetdi.

- * 2015 yil: axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, Internet foydalanuvchilari soni 12 milliondan oshdi.

- 2018 yil: 1 dekabr holatiga ko'ra O'zbekiston tashqi Internet kanalining sig'imi 1,2 Tbit/s ni tashkil etdi.

Agar O'zbekistonda milliy Internet-kontent va ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishiga e'tibor qaratsak, xalqaro ijtimoiy tarmoqlarning mashhurligi va axborot makonini

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th April, 2025

nazorat qilish istagiga javoban O'zbekistonda o'z platformalarini yaratishga urinishlar bo'ldi:

- 2011 yil: ijtimoiy tarmoq ishga tushirildi muloqot.uz (dialog), o'zbek tilida so'zlashuvchi auditoriyaga yo'naltirilgan.
- 2013 yil: 14 yoshli maktab o'quvchisi Miraziz Mirfazilov ijtimoiy tarmoq yaratdi drug.uz, birinchi bir necha oy ichida 1000 dan ortiq foydalanuvchilarni jalb qildi. 2016 yildan boshlab, prezident Shavkat Mirziyoyev hokimiyatga kelganidan so'ng, raqamli infratuzilmani liberallashtirish va rivojlantirish bo'yicha harakatlar kuzatilmoqda:

* Internet xizmatlari sifatini yaxshilash va aholiga kirishni kengaytirish.

* Milliy kontent yaratish va IT-sektorni rivojlantirish tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash.

Shunday qilib, O'zbekistonda Internet cheklangan kirish va qat'iy nazoratdan global raqamli hamjamiyatning faol rivojlanishi va integratsiya bosqichiga o'tdi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda Internet jurnalistikasi sohasida malakali kadrlar tayyorlash borasida muhim qadamlar qo'yilmoqda:

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston milliy universiteti: 2023 yil 3 fevral kuni universitetda "audiovizual va Internet-jurnalistika" kafedresi tashkil etildi. Kafedraning maqsadi yangiliklar bilan ishlash, intervyular o'tkazish, foto va video suratga olish, shuningdek, Internet uchun materiallar yaratishga qodir bo'lgan universal jurnalistlarni tayyorlashdir.

O'zbekiston davlat jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti: Internet-jurnalistika va media-menejment fakultetida "Internet-jurnalistika", "Media-marketing va reklama", "Media-dizayn" va "Iqtisodiy jurnalistika" yo'nalishlari bo'yicha 388 talaba tahsil oladi. O'quv dasturiga "mobil jurnalistika", "onlayn jurnalistika", "Robotojurnalistika" va "Multimedia jurnalistikasi" kabi fanlar kiradi.

Shunday qilib, O'zbekistonda Internet jurnalistikasining shakllanishi raqamli texnologiyalarning rivojlanishi va ushbu sohada mutaxassislarni tayyorlashga qaratilgan ta'lim dasturlarining faol joriy etilishi bilan bog'liq.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Муратова Н. Интернет-журналистика в Узбекистане. LAP Lambert Academic Publishing, 2013. – 148 с.

Диссертации и авторефераты

1. Калмыков А. А. Интернет-журналистика в системе СМИ: становление, развитие, профессионализация: автореферат дис. ... доктора филологических наук. — Москва, 2009. — 50 с..
2. Ерофеев С.В. Становление профессии интернет-журналиста на рубеже XX - XXI вв.: дис. кандидат филологических наук. — Москва. 2011. — 207 с.
3. Калмыков А.А. Интернет-журналистика в системе СМИ: становление, развитие, профессионализация: дис. доктор филологических наук. — Москва. 2009. — 362 с.
4. Муратова, Н. (1970). Журналистика в Интернет: особенности on-line изданий Узбекистана и их функционирование в условиях глобального информационного рынка. Каталог авторефератов, 1(1), 1–20. <https://inlibrary.uz/index.php/autoabstract/article/view/42632>.

Интернет-страницы

1. Интернет и цифровые медиа – Медиакоммуникации, конвергенция и грамотность, второе издание. <https://odp.library.tamu.edu/mediacommunication2e/chapter/the-internet-and-digital-media/> (дата подачи заявления: 12.12.2024)
2. Интернет-газеты: становление основного средства массовой информации. https://www.academia.edu/79776226/Review_Internet_Newspapers_The_Making_of_a_Mainstream_Medium
3. Интернет-газеты: становление популярного средства массовой информации. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/14684520610716270/full/html>
4. uzjoku.uz
5. nuu.uz